

Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Salgın Döneminde Sınava Yönelik Ders Çalışma Alışkanlıklarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi*

Abdullah Kalkan^a

Mehmet Sağlam^b

^a Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0003-4967-2839

^b Prof. Dr. Yozgat Bozok Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-7166-7393

ÖZET

Bu araştırma, lise son sınıf öğrencilerinin salgın döneminde ders çalışma alışkanlıklarının salgın öncesine göre bir değişim olup olmadığını araştırmaya yöneliktir. Araştırma örneklemini Tokat İli merkez ilçesinde öğrenim gören beş değişik liseden 110 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırmalardan içerik analizi ve nicel araştırmalardan betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma verileri Google Form üzerinden toplanmıştır. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve açık uçlu bir soru kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin nicel kısmı SPSS26 aracı ile analiz edilmiş, nitel kısmı ise içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi aşamasında toplam 63 öğrencinin cevabı analiz edilmiştir. Nitel verilerin analizi sonucuna göre salgın süreci öğrencilerin %46'sının hedeflerine yönelik çalışmasını olumsuz etkilemezken, %29'unu bu süreç olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerin %25'inde bu sürecin kendilerinde derslere karşı olumlu etkileri olmuştur. Nitel araştırma bulgularına göre ise salgın öncesine göre salgın sürecinde öğrencilerin hedeflerinde kayda değer bir değişim yoktur. Aynı şekilde sınava yönelik çalışma alanlarında ve çalışma planlarında anlamlı düzeyde ($p > .05$) bir değişim olmamıştır. Ancak öğrencilerin ders çalışma destek kaynaklarında ($p < .05$) salgın sürecinde salgın öncesine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma tespit edilmiştir. Aynı şekilde son sınıf öğrencilerin ders çalışma sürelerinde ($p < .05$) salgın sürecinde salgın öncesine göre anlamlı bir artış bulunmuştur. Öğrencilerin %70'i uzaktan eğitimlere katılmakta ve %65'inin katılım aracı telefondur.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü
Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim tarihi:
27.02.2022
Kabul tarihi:
26.05.2022

Anahtar Kelimeler
Ders Çalışma
Alışkanlığı,
Salgın Süreci,
Çalışma Planı

Atıf Bilgisi: Kalkan, A. ve Sağlam, M. (2022). Lise son sınıf öğrencilerinin salgın döneminde sınava yönelik ders çalışma alışkanlıklarının çeşitli değişkenlerle incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 272-287.

Sorumlu yazar: Abdullah Kalkan, e-posta: abdullahkalkan74@gmail.com

* Bu araştırma Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 16.12.2020 tarihli 16/16 sayılı izni ile yürütülmüştür.

Examining the Exam-Oriented Study Habits of High School Seniors during the Epidemic by Using Different Variables*

Abdullah Kalkan^a

Mehmet Sağlam^b

^a Ministry of National Education, ORCID: 0000-0003-4967-2839

^b Prof. Dr., Yozgat Bozok University, ORCID: 0000-0002-7166-7393

ABSTRACT

This research aims to investigate whether the study habits of the high school senior during the epidemic period have changed compared to the pre-epidemic period. The research sample consists of 110 students from five different schools studying in the central district of Tokat. Content analysis from qualitative research and descriptive method from quantitative research were used in the research. Research data were collected via Google Form. A questionnaire developed by the researcher and an open-ended question were used in the study. The quantitative part of the data obtained from the research was analyzed by SPSS26, and the qualitative part was analyzed by content analysis. In the content analysis phase, a total of 63 students' answers were analyzed. According to the results of the analysis of qualitative data, the epidemic process did not negatively affect the work of 46% of the students towards their goals, while this process negatively affected 29%. In 25% of the students, this process had positive effects on the lessons. According to the qualitative research findings, there is no significant change in the goals of the students during the epidemic compared to the pre-epidemic period. Likewise, there was no significant change ($p > .05$) in the study areas and study plans for the exam. However, a significant difference was detected in the study support resources of the students ($p < .05$) during the epidemic compared to the pre-epidemic period. Likewise, a significant increase was found in the study duration of the senior students ($p < .05$) during the epidemic compared to the pre-epidemic period. 70% of the students participate in distance education and 65% of them use the phone as a means of participation.

Article Type
Research

Article Background
Received:
27.02.2022
Accepted:
26.05.2022

Key Words
Study Habits,
Epidemic Process,
Study Plan

To cite this article: Kalkan, A. & Sağlam, M. (2022). Examining the exam-oriented study habits of high school seniors during the epidemic by using different variables. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 10 (19), 272-287.

Corresponding Author: Abdullah Kalkan, e-mail: abdullahkalkan74@gmail.com

* This research was conducted with the permission of the Ethics Commission of Yozgat Bozok University, dated 16.12.2020 and numbered 16/16.

Giriş

Çin’de ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid 19 salgın süreci ülkemizi de olumsuz etkilemiştir. Ülkeler salgınının etkilerini en aza indirebilmek için bir dizi önlemler almışlardır. Seyahat ve ulaşımda kısıtlama, çalışma hayatına yönelik tedbirler, sağlık kurumları ve sistemindeki tedbirler, ekonomik önlemler ve sosyal ve eğitim alanında alınan tedbirler bunlardan birkaçıdır (Anadolu Ajansı, 2020). Eğitim kurumları insanların toplu halde buldukları ve en çok etkileşimde oldukları yerlerdir. Virüsün en fazla bulaşabileceği ve yayılmasını kolaylaştırabileceği yerlerin başında geldiği için tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime geçici bir süre ara verilmiştir. UNESCO (2021) küresel eğitim komisyonu kurarak okulların açık tutulmasını, öğretmenlerin desteklenmesini ve güvenli eğitim ortamları oluşturulması gereği yönündeki sonra okullar yeniden açılmıştır. Ancak yüz yüze eğitime verilen bu ara öğrencileri ruhsal ve fizyolojik olarak birçok yönden olumsuz etkilemiştir. Alanyazın araştırmalarında, COVID-19 salgın sürecine yönelik kontrol önlemleri nedeniyle çocuklar ve ergenler arasında ruh sağlığında duygudurum, kaygı ve travma sonrası stres bozuklukları vb. gibi durumlar tespit edilmiştir (Samji, ve diğerleri, 2022; Tükel, 2020). Bu olumsuz etki sınırlı bir bölgede kalmayıp global olarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu etkilemiştir. Birleşmiş Milletler’in salgın sürecinde okulların kapatılması dünyadaki öğrencilerin %91’inden fazlasını etkilediğini belirtmesi bu tezi doğrulamaktadır (UN, 2020).

Salgın sürecinde okulların kapanmasıyla eş zamanlı olarak uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu durum bütün öğrencilerde olduğu gibi özellikle hem okul derslerine hem de üniversite sınavına hazırlanan son sınıf öğrencilerinin çalışma disiplinlerinin bozulmasına ve motivasyonlarının düşmesine neden olmuştur (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Yurdakul, 2020). Çünkü uzaktan eğitimle öğrenme-öğretme faaliyetleri tamamen etkileşimli araçlarla gerçekleştirilmiş ve öğrenciler çok daha fazla kendi öğrenme sorumluluklarını almak zorunda kalmıştır (Çelik ve Türkan, 2022). Sınava hazırlanmak zorunda olan lise son sınıf öğrencileri bu süreçte öğrenme eksikliklerini asgari düzeye indirmek için salgına rağmen destekleyici kurs, dersane ve etüt merkezlerine giderek bu süreci lehine çevirmeye çalışmışlardır.

Yiğit ve Kaçire (2015)’ye göre dersane, etüt merkezi veya özel ders vb. alan öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları düzeyi ile bu ek kaynaklardan yararlanmayan öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı konusunda motivasyonunu arttıran bu ve buna benzer motivasyon kaynakları onların günlük yaşam rutinlerine devam etmesinden kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan azımsanmayacak sayıda öğrenci ise uzaktan eğitim için gerekli dijital materyallere bile ulaşmakta sıkıntı yaşamıştır (Xue, Li, Li ve Shang, 2020). Öğrencilerin motivasyon kaynakları konusundaki imkân ve fırsat eşitsizlikleri (García ve Weiss, 2020) onlarda büyük oranda kaygı, korku, depresyon, belirsizlik, umutsuzluk, stres hatta intihar düşüncesi... vb gibi duygu durumlarının yaşamalarına neden olmuştur (García ve Weiss, 2020; Girgiç ve diğerleri, 2020; Millî Eğitim Bakanlığı, 2020; Miranda, Athanasio, Oliveira ve Simoes-e-Silva, 2020; Xue ve diğerleri, 2020). Ayrıca bu durum öğrencinin akademik başarısında düşüş olmasına ve ebeveynler ile çocuk arasında çatışmalar yaşanmasına neden olmuştur (Xue ve diğerleri, 2020).

Öğrencileri salgın sürecinde kaygıya sevk eden ve ders çalışma motivasyonlarını olumsuz etkileyen etkenlerden birisi de belirsizliktir. Salgının ne zaman biteceği, sınavların sağlıklı bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, derslerin nasıl olacağı gibi belirsizlikler öğrencilerin zihinsel ve duygusal durumunu olumsuz etkileyebilir. Belirsizlik olduğu durumlarda öğrenci, gördüğü boşlukları kendi zihninde olma ihtimali en kötü senaryolarla doldurabilmektedir (Ercan, Arman, Emiroğlu, Öztop ve Yalçın, 2020). Dezavantajlı konumdaki öğrenci bir yandan sınav kaygısının bir yandan da salgının ruhsal etkilerine karşı savunmasız kalmakta (Miranda ve diğerleri, 2020) ve bu ruhsal ve fizyolojik olumsuzluklar onun öğrenme konusunda daha fazla zaman kaybetmesine neden olmaktadır (García ve Weiss, 2020). Öğrencilerin yaşamış olduğu bu tür olumsuzlukların yanında eğitim kalitesi konusundaki yoksunluk da onların üzerindeki ruhsal ve fizyolojik baskıları keskin bir şekilde arttırmaktadır (Xue ve diğerleri, 2020).

Verimli ders çalışma alışkanlığı öğrencinin başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Memiş, 2007). Verimli ve doğru çalışma, öğrencinin kendi zamanını, belirlemiş olduğu hedefleri doğrultusunda programlı ve verimli bir şekilde kullanması olarak ifade edilebilir (Yeşilyaprak, 2003). Eğer öğrenci öğrenme stiline uygun bir ders çalışma ortamı oluşturup verimli ders çalışma alışkanlığı edinirse o zaman istediği akademik başarıyı yakalayabilir (Öztürk, 2019). Bu noktada öğrencinin kişisel düzenlemeler yapması kadar okullarda da yapılması gereken düzenlemeler bulunmaktadır. Verimli ders çalışma alışkanlığı kazanabilmesi ve öğrenmenin öğrencide tam olarak gerçekleşmesi için MEB, okul idareleri ve öğretmenlerin eğitim öğretim yöntemlerine uygun etkili bir öğretim ortamı hazırlamalıdır (Akarçay, Demirezen ve Akhan, 2013). Bu yüzden halen kapanan sınıflarda devam eden uzaktan öğretim sürecinde özellikle öğretmenler gerek yüz yüze olsun ve gerekse uzaktan eğitimle ders faaliyetlerini gerçekleştirsin, öğretim yöntem ve tekniklerini çeşitlendirmeli öğrencinin ilgisine hitap eden faaliyetlere ağırlık vermelidir. Aksi takdirde uzaktan eğitim faaliyetlerine öğrenci katılımı sınırlı kalacaktır.

Salgın sürecinin getirmiş olduğu zorlu yaşama bağlı olarak öğrencinin günlük rutin yaşamları da değişmektedir. Değişen bu rutinlerin başında geç yatıp geç kalkma, uyku problemleri, çevrimiçi dersleri kaçırma gibi alışkanlıklar gelmektedir (Yurdakul, 2020). Bunun bir sonucu olarak, öğrencinin ders çalışma alışkanlığında da önemli değişiklikler olabilmektedir. Bu değişikliğe bağlı olarak öğrencinin ders çalışma ile ilgili motivasyon düzeylerinde, motivasyon kaynaklarında, zaman yönetimi ve planlamalarında değişiklikler meydana gelebilmektedir.

Öğrencinin çalışma performansına bağlı olarak yakaladığı başarının sonucunda onun akademik anlamda kendine olan güveni artar (Güzeller, Eser ve Aksu, 2016). Bu akademik özgüvenin sonucu olarak öğrencinin performansı artar ve sınav kaygısına yönelik endişeleri ortadan kalkar (Lawal, Idemudia ve Adewale, 2017). Bunu da ancak kişi planlı ve programlı bir şekilde çalışma ile gerçekleştirebilir.

Öğrenci çalışma performansına bağlı olarak zamanını yönetmeli ve doğru çalışma yöntemine uygun şekilde kendi çalışma planını yapmalıdır. Bununla birlikte sürdürülebilirlik açısından öğrencinin verimli çalışma becerisi ve alışkanlığını da edinmesi gerekir (Ercan ve diğerleri, 2020; Sönmez, 2018). Bu beceri ve alışkanlık başarının devamlılığı için süreklilik göstermelidir.

Çünkü Tekin ve Yeşilyurt (2017)'a göre üniversite öncesi eğitim yıllarında düzenli ve planlı ders çalışma alışkanlığı olmayan öğrenciler, sonraki eğitim yıllarında da başarısız olmaktadır. Diğer taraftan öğrencinin kendine uygun olarak yapmış olduğu ders çalışma planına uyabilmesi için kendi motivasyonunu arttıracak etkinlikler yapılmalıdır (Ercan ve diğerleri, 2020). Bunlar onun varmak istediği noktayı hatırlatıcı ders çalışma motivasyonunu arttıracak etkinlikler olmalıdır.

Ders çalışma motivasyonu, eğitim öğretim sürecinde öğrencinin başarısına yön veren ve onu ders çalışma konusunda harekete geçiren güçtür (Kalkan, Bakioğlu ve Toprak, 2020). Aynı zamanda öğrenme sürecinde öğrenme faaliyetinin gerçekleşmesini sağlar ve öğrenciyi ders çalışması için harekete geçirir (Bacanlı ve Sahinkaya, 2011). Ders çalışma alışkanlığı edinen öğrenciler zamanla kendilerini de motive edebilmeyi öğrendikleri için yaşamlarının her alanındaki zorluklarla da baş edebilecek beceriye sahip olurlar (Slavin, 2013). Bu özellikteki öğrencilerin salgın sürecinde dersi yüz yüze veya çevrimiçi olarak dinlemesi, derse katılması ve öğretmenle etkileşimde bulunması, ödevlerini hazırlaması, zamanı planlı ve etkili kullanması motivasyon düzeyini artırır ve ders çalışma alışkanlığına olumlu katkıda bulunabilir (Başaran ve diğerleri, 2020; Memiş, 2007). Diğer taraftan salgın süreci nedeniyle uzun süre okuldan ayrı kalan öğrenciler okula uyum sıkıntısı yaşayabilmektedirler. Öğrencilerin yüz yüze eğitim sürecinden uzak kaldıkları ve ev ortamının konforlu yapısına alıştıkları için okula başlama, okula devam etme, uyum sorunu ve ders çalışma ile ilgili motivasyonlarında düşme görülebilmektedir (MEB, 2020). Yapılan araştırmalar uzaktan eğitim alan öğrencilerin okula devam eden öğrencilerden çok daha fazla öğrenme zorluğu yaşadığını göstermektedir. Bu zorlukların başında planlama, motivasyon ve verimli çalışma zorluğu gelmektedir (Sönmez, 2018). Öğrenci bu zorluklarla en iyi kendi motivasyon kaynaklarının yardımıyla baş edebilir.

Öğrencinin ders çalışma ile ilgili motivasyon kaynaklarının başında onun ailesi, arkadaşları ve öğretmenleri gelmektedir (Yıldırım, 2000). Çünkü çevreden gelebilecek sosyal ve akran desteği ve etkileşimleri öğrencinin sınava ve ders çalışmaya olan yönelimini artırabilir. Bu noktada öğretmen ve akran etkileşimlerinin olduğu dersane, etüt ve kurs merkezi gibi yerler de onun motivasyon kaynakları arasında sayılabilir (Yiğit ve Kaçire, 2015). Bu motivasyon kaynakları öğrencinin ders çalışmasını destekleyen dışsal motivasyon kaynaklarıdır. Dış motivasyon kaynakları öğrenciyi takdir etmek ders çalışmaya teşvik etmek için verilen dışsal ödüllerdir (Espinoza ve Jesus, 2017; Yurt ve Bozer, 2015). Diğer taraftan öğrenciyi öğrenmeye daha fazla isteklendiren içsel motivasyon kaynakları vardır ki bunlar öğrencinin derslere karşı beslediği sevgi, ilgi, derse karşı yeteneği, başarılı olma isteği yeni bir şeyler keşfetme arzusu ve öğrencinin uzun vadede ulaşmak istediği hedefleridir (Kalkan ve diğerleri, 2020). Ders çalışma alışkanlığı konusunda öğrencinin motivasyonunu arttıran bu ve buna benzer motivasyon kaynakları öğrencinin motivasyon düzeyini yüksek tutabilmektedir. Öğrencinin motivasyon düzeyini yüksek tutabilen bir diğer husus öğrencinin elde ettiği başarı hazzıdır. Öğrencinin bu süreçte derse yönelik attığı tatmin edici adımlar onun hem haz almasını hem de ders çalışmaya yönelik motivasyon düzeyini artırabilir. Bu noktada öğretmen ve ailelerin de salgına rağmen çocukların derslere ve sınava yönelik olumlu yöndeki davranışlarına karşı duyarlı olmalı, yeri geldiğinde onlara geri bildirimlerde bulunabilmelidir.

Yapılan araştırmalar akademik ve sosyal destek ile öğrencinin akademik başarısı arasında

anlamli bir iliŖi olduğunu; aynı zamanda akademik ve sosyal desteğin, öğrencilerin akademik baŖarılarıyla birlikte onların okula devam etmelerinde ve okula uyum sağlamalarında çok önemli bir rol oynadığını ortaya koymuŖtur (Yıldırım, 2000). AnlaŖılacađı üzere akademik ve sosyal anlamdaki destek kaynakları öğrencinin motivasyonunu ve baŖarısını arttırmakta aynı zamanda onun yaŖayabileceđi uyum sorununu da ortadan kaldıracılabilmektedir.

Türkiye’de ve dünyada Covid-19 salgınının eğitim ve öğrenciler üzerindeki etkileri üzerine birçok araŖtırma yapılmıŖtır. Bunlar salgın sürecinde uzaktan eğitim, salgının ortaya çıkardığı yaŖamda meydana gelen deđiŖimler ve salgının öğrenciler üzerindeki olası psikososyal etkileri vb. zereindir. Ancak özellikle niversite sınavına hazırlanan son sınıf ğrencilerinin salgın öncesi ve salgın sürecinde ders alıŖma alışkanlıkları üzerine herhangi bir araŖtırmaya rastlanmamıŖtır.

AraŖtırmanın Amacı

Salgın süreciyle birlikte öğrencilerin ders alıŖma biçimlerinde önemli deđiŖiklikler olmuŖtur. Bunlardan birisi de öğrencilerin günlük rutinlerindeki deđiŖime paralel olarak ders alıŖma alışkanlıklarındaki deđiŖimlerdir.

Bu araŖtırmanın amacı lise son sınıf ğrencilerinin salgın döneminde ders alıŖma alışkanlıklarını eŖitli deđiŖkenler açısından incelemektir. Bu amaçla araŖtırmada aŖađıdaki Ŗu sorulara cevap aranımıŖtır.

1. Salgın sürecinde niversite sınavına hazırlanan son sınıf ğrencilerinin salgın öncesine göre hedeflerinde bir deđiŖim olmuŖ mudur?
2. Salgın sürecinde niversite sınavına hazırlanan son sınıf ğrencilerinin uzaktan eğitime katılım durumları nasıldır?
3. Salgın sürecinde niversite sınavına hazırlanan son sınıf ğrencilerinin salgın öncesine göre ders alıŖma destek kaynaklarında, alıŖma planlarında, alıŖma süreleri ile niversiteye yönelik alıŖma alanlarında bir deđiŖim olmuŖ mudur?

AraŖtırmanın nemi

Uzaktan eğitim sistemi öğrencilerin arkadaŖlarıyla ve öğretmenleriyle bire bir etkileŖimden uzak oldukları için öğrenciler derse aktif katılım sağlamamaktadır (BaŖaran ve diğerleri 2020). Salgın sürecinde derslere online katılmaya alıŖan ve bir yandan da niversite sınavına hazırlanan öğrencilerin ders alıŖma düzenlerinde ne yönde bir deđiŖim oluŖtuđu önemlidir. Çünkü bu süreçte öğrenciler süreci fırsata çevirir veya zihinsel olarak dağılabılır. Böylece ğrencilerin takındığı tutum onların psikolojilerine, akademik ve yaŖam doyumlarına o yönde bir etki doğurabilir. Bu sebeple öğrencilerdeki deđiŖimin tespit edilip onları motive edecek gerekli rehberlik hizmeti sağlamak açısından bu alıŖma önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada, nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında nicel araştırma yaklaşımlarından betimsel yöntem kullanılmıştır. Nicel araştırma yaklaşımı; bir varlığın sahip olduğu özelliğin miktar olarak açıklanmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Nicel araştırma kaç kişinin nasıl davrandığını gösterir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2011). Betimsel yöntem ise araştırılması amaçlanan problemin var olan durumunu ortaya koymaya yönelik araştırma yöntemidir. Betimsel araştırmada mevcut duruma ilişkin ortaya konulan hipotezleri test etmek veya araştırma sorularına cevap bulmaya yönelik veri toplamayı gerektirir. Betimsel araştırma yönteminin amacı, olay ve olguları deney ve test yöntemiyle nesnel olarak ölçmek, olay ve olguları objektif olarak sayısal verilerle ortaya koymaktır (Erişti, 2013). Bu çalışma kapsamında da öğrencilerin salgın döneminde ders çalışma alışkanlıklarındaki değişim belirlenmeye çalışıldığı için betimsel yöntem kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel kısmında, salgın süreci neticesinde alınan olağanüstü tedbirler kapsamında önce okulların kapanması, sonra kısmen veya tamamen açılması öğrencilerin üniversite sınavına hazırlık süreçlerini etkilediği düşünüldüğü için araştırma kapsamında açık uçlu soru sorularak mevcut durum irdelenmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle araştırma desenini, nitel ve nicel araştırmalarda kullanılan durum oluşturmaktadır. Durum çalışması nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilir. Diğer bir ifadeyle bu tür araştırmalarda birden fazla veri toplama yöntemleri işe koşulabilir ve nitel durum çalışmasında bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla ilgili durumdan nasıl etkilenildiği araştırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu kapsamda araştırma için Yozgat Bozok Üniversitesi 16/12/2020 tarih Karar No: 16/16 etik komisyonu izni alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Amaçlı örneklem yönteminin seçilmesinin amacı, Google Form üzerinde gönüllü on ikinci sınıf öğrencilerinden veri toplanmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat'ta öğrenim gören 110 lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma soruları Google Form'a yüklenmiş olup Tokat'taki tüm gönüllü 12. sınıf öğrencilerine açılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'de görüldüğü gibidir. Araştırma sorularına yanıt veren istekli ve gönüllü öğrenciler olduğu için araştırmada olasılıklı örnekleme yönteminden basit tesadüfî yöntem kullanılmıştır. Olasılıklı örnekleme yöntemi evreni oluşturan tüm birimlere eşit seçim hakkı verilmesidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2011). Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1'de verildiği gibidir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		N	%
Okulu	Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	45,4
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	24	22,2
	Proje Anadolu Lisesi	18	16,7
	Fen Lisesi	8	7,4
	Spor Lisesi	9	8,3
Cinsiyet	Erkek	91	84,3
	Kadın	17	15,7
Toplam		108	100,0

Tablo1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 108 öğrencinin 17’si kadın, 91’i erkektir. Bu öğrencilerin %45’i Anadolu İmam Hatip Lisesi, %22’si Mesleki Teknik Anadolu Lisesi ve %17’si Proje Anadolu Lisesinde okuyan son sınıf öğrencilerdir.

Veri Toplama Araçları

Etik kurulu onayı alındıktan sonra, dijital ortama aktarılan anket formuna uygulamanın yönergesi yazılmış ve her bir öğrenciden gönüllü katılım onayı alınmıştır. Uygulamada Tokat merkez ilçede yer alan beş değişik okuldan 110 lise son sınıf öğrencisi sorulara yanıt vermiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen altı maddeden oluşan anket maddeleri (EK 1) ile ilgili literatür taraması ve on ikinci sınıfta okuyan aynı zamanda üniversite sınavına hazırlanan beş öğrenciyle yapılan görüşmeden elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur. Anket Salgın Öncesi (SÖ) ve Salgın Süreci (SS) şeklinde dizayn edilerek sisteme yüklenmiştir. Araştırma sorularına verilen cevaplar SPSS26 programına yüklenmiş ve bu program aracılığıyla analiz edilmiştir. Ayrıca katılımcılara yönelik açık uçlu “Okulların açılması hedefinize yönelik çalışmanızda neleri değiştirdi?” şeklindeki tek soruyla öğrencilerin salgın sürecindeki hedeflerine yönelik değişim incelenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında araştırmanın nitel boyutunda; Google Form üzerinde öğrencilere yöneltilen açık uçlu “okulların açılması hedefinize yönelik çalışmanızda neleri değiştirdi?” şeklindeki soruya yönelik verilen cevaplar bilgisayar ortamında kaydedilmiş ve elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken öncelikle cümleler dikkate alınarak kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Ardından her kategoriye cevap veren öğrenci sayısı tespit edilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmında ise araştırma kapsamında verilerin analizinde katılımcı sayısının yeterli olup olmadığı ve evreni temsil edip etmediğinin tespiti için öncelikle verilerin normallik analizlerine bakılmıştır. Bunun için öncelikle hatalı veri girişi ve kayıp veri olup olmadığına bakılmıştır. Hatalı veri girişi ve kayıp veri olmadığı anlaşılan iki katılımcının verisi analizden çıkarılmış böylece 108 veriyle normallik testine devam edilmiştir.

Araştırma verilerinin normal dağılımı ile ilgili olarak araştırma maddeleri bazında tüm maddelerin (SÖ-SS) çarpıklık (skewness), basıklıklarına (kurtosis) ve saçılım grafiklerine bakılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılımı ile ilgili olarak maddeler bazında tüm maddelerin çarpıklık $\pm 1,5$ (0,03 ve 0,71) ve basıklık $\pm 1,5$ (-0,10 ve -1,5) arası dağılım gösterdikleri saçılım grafiklerinin ise normal dağılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Alanyazında tanımlayıcı istatistiklerden Kurtosis ve Skewness değerleri -1,5 ile +1,5 aralığında olduğu zaman dağılımın normal olduğu kabul edilir (Büyüköztürk, 2012, s. 40). Yapılan betimsel istatistik sonuçlarının verilerin normal dağılım gösterdiğinden araştırmanın nicel boyutunda analizlerde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada katılımcılara “Okulların açılması hedefinize yönelik çalışmanızda neleri değiştirdi?” şeklindeki açık uçlu bir sorulmuştur ve verilen cevapların içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizine ilişkin kodlama Tablo 2’de verildiği gibidir.

Tablo 2. Okulların Açılması Öğrencilerin Hedeflerine Yönelik Değişimlerle İlgili İçerik Analiz

Ana Tema	Alt Temalar	Kod Sayısı
Olumlu Etkilenme	Derse ilgi	7
	Düzen	9
Olumsuz Etkilenme	Plansızlık	9
	Karamsarlık	9
Nötr Durum		29

Tablo 2’de görüldüğü üzere “Okulların açılması hedefinize yönelik çalışmanızda neleri değiştirdi?” Sorusuna araştırmaya katılan 110 öğrenciden 63 öğrencinin verdiği cevaplara içerik analizi yapılmış ve buna uygun olarak her öğrenciye kodlar (Ogr1, Ogr2...gibi) verilmiştir. Veriler olumlu yönde değişim, olumsuz yönde değişim ana teması altında toplanmıştır. Ardından her öğrencinin verdiği cevaplar oluşturulan ilgili temalara işlenmiştir. Olumlu yöndeki değişim ana teması altında derslere ilgi ve düzen alt temaları oluşturulmuştur. Olumsuz yöndeki değişim ana teması altında ise plansızlık ve karamsarlık alt temaları oluşturulmuştur. Salgın süreci dolayısıyla ders çalışma alışkanlıklarında bir değişim olmadı diyen öğrenciler nötr alt teması altında kodlanmıştır.

Yapılan analizlere göre salgın süreci sonrasında okulların açılması öğrencilerin hedeflerine yönelik çalışmalarını olumlu veya olumsuz (nötr) etkilemediğini belirten öğrenci oranı %46 (n=29) olarak tespit edilmiştir. Bu sürecin kendilerinde derslere karşı olumlu etkileri olduğunu (derslere karşı ilgi ve düzenli çalışma alışkanlığı) belirten öğrenci oranı ise %25 (n=16) olarak tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin %29’u (n=18) bu süreçten olumsuz etkilendiğini, hedeflerine yönelik çalışmalarda kendilerinin belirsizlik, umutsuzluk ve karamsarlık olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmada “olumlu yönde değişim” temaları incelendiğinde okulların açılması öğrenciler kendilerini internet veya oyundan uzaklaştırdığını, derslere ilginin arttığını, hayatının olumlu yönde bir düzene girdiğini belirtirken; “olumsuz yönde değişim” temasında ise okulu zaman ve verim kaybı, düzenlerinin bozulması ve belirsizlik oluşturduğunu ifade etmiştir.

“Okulların açılması hiçbir şeyi değiştirmede. Okulların en başta kapanmasıyla birlikte tüm düzen plan program kayboldu ve bir daha hiçbir şey düzemedi” (Ögr.56).

“Okulların açılması hiçbir şeyi değiştirmede hatta daha kötü yaptı” (Ögr. 35).

“Çalışmalarımı yavaşlattı ve daha karışık hale getirdi. Faydalı olmasını beklerken zarardan başka karşılığını alamadım” (Ögr.13).

“Başlangıçta açılıp açılmama belirsizliği, planlarımı sürekli bozdu ders saatlerinin sürekli değişmesi ders çalışma alışkanlığımı edinmemi çok engelledi bu yüzden okullar ya tamamen açılın ya da tamamen kapansın, isterim ki biz öğrenciler de belli bir plan çizip bunu yerine getirebilelim” (Ögr.15).

“Okulların kapandıktan sonra açılması YKS sınavının AYT kısmını okuldan halledebilirim düşüncesini uyandırdı. Ama dersler online olduğu için ve internet problemi çektiğim için bu düşünce hemen bitti tabii ki” (Ogr. 50).

“Okulların kapanması okulun yorgunluğunu üzerimden atıp daha rahat çalışmama olanak sağladı” (Ogr. 44).

“Okulların açılmaması daha iyi yani internet desteği falan olsa ondan daha iyi olur” (Ögr. 26).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında çoktan seçmeli olarak sorulan anket sorularıyla ilgili olarak öğrencilerin “uzaktan yapılan derse katılım durumları ve katılım araçları ile ilgili bilgiler Tablo 3’te verildiği gibidir.

Tablo 3. On İkinci Sınıfların Uzaktan Yapılan Derse Katılımlarına İlişkin Durumlar

Sorular	Seçenekler	N	%
Uzaktan Eğitime Katılıyor mu?	Evet	69	70,0
	Hayır	39	36,0
Uzaktan Eğitime Katılım Aracı	Telefon	70	64,8
	Bilgisayar	29	26,9
	Ekipmanı yok	8	7,4
	Tablet	1	0,9
	Toplam	108	100,0

Tablo 3’te de görüldüğü gibi öğrencilerden %70’i okulca yapılan uzaktan eğitime katılım

sağlarken %36'sı katılım sağlamamaktadır. Öğrencilerin SÖ'sinde planlı ders çalışma alışkanlığı olanların oranı %53'ken bu oran SS'sinde %57'dir. Öğrencilerin uzaktan eğitim olduğunda eğitime katılım aracı %65'i cep telefonu, %27'si bilgisayar iken %7'si herhangi bir ekipmana sahip değildir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Lise son sınıf öğrencilerinin ders çalışma destek kaynakları, çalışma planları, çalışma süreleri ile üniversiteye yönelik çalışma alanlarıyla ilgili bulgular Tablo 4'te verildiği gibidir.

Tablo 4. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Ders Çalışma Destek Kaynakları, Zaman Yönetimi ve Çalışma Planları, Çalışma Süreleri ile Üniversiteye Yönelik Çalışma Alanları

		SÖ		SS		SÖ		SS			
		N	%	N	%	X	X	sd	t	p	
Destek Kaynakları	İnternet, TV, video	25	23	45	42	3,79	4,53	107	-3,54	0,00*	
	Kurs	31	29	8	7						
	Dershane	23	21	21	19						
	Özel Ders	1	1	2	2						
	Diğer	5	5	5	5						
	Destek almayan	23	21	27	25						
Çalışma Süresi	Dört saat üzeri	20	19	34	31,5	2,34	2,66	107	-2,85	0,00*	
	İki dört saat arası	24	22	27	25,0						
	Bir iki saat arası	37	34	23	21,3						
	Bir saatten az	27	25	24	22,2						
Çalışılan Alan	SAY	54	50	55	50,9	1,93	1,85	107	1,34	0,184	
	EA	32	30	25	23,1						
	SÖZ	15	14	21	19,4						
	Çalışmıyor	7	6	7	6,5						
	Toplam	108	100	108	100						
Çalışma Planı	Evet	57	53	61	56	1,47	1,44	107	,515	0,608	
	Hayır	51	47	47	44						

*p<.05

Tablo 4'te de görüldüğü gibi salgın öncesine göre salgın sürecinde öğrencilerin ders çalışma destek kaynaklarında (p=0,000; n=108) SS'sinde SÖ'ye göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma tespit edilmiştir. Aynı şekilde son sınıf öğrencilerin ders çalışma sürelerinde (p=0,000) SS'sinde SÖ'sine göre (p<.05) anlamlı bir artış bulunmuştur. Ancak öğrencilerin sınava yönelik çalışma planlarında ve çalıştıkları alanlarda anlamlı düzeyde (p>.05) bir fark tespit edilememiştir.

Öğrencilerin %42'si SÖ eksik konularını internet, TV, video vb. destek kaynaklarından gidermeye çalışırken; SS'sında bu oran %41'dir. SÖ'sinde kurs ve dershaneye giden öğrenci oranı %50 iken bu oran SS'sında bu oran %27'dir. Herhangi bir destek almayan öğrenci oranı SÖ'sinde %21 iken SS'sında %25 olarak bulunmuştur.

Günlük ders çalışma süreleri bakımından öğrencilerin dört saat ve üzeri çalışan oranı SÖ %18 iken SS %32'dir. İki dört saat çalışan oranı SÖ %22'ken SS 25'tir. Bir iki saat arası çalışan öğrencilerin oranı SÖ %34 iken SS %21'dir. Aynı şekilde bir saatten az çalışan öğrenci oranı SÖ'sinde %25 iken SS'sında bu oran %22 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin üniversiteye yönelik çalıştıkları alanlardan sayısal (SAY) alan çalışanların oranı SÖ %50 iken SS %51'dir. Eşit ağırlıklı (EA) çalışan SÖ %30'ken SS %23'tür. Sözel (SÖZ) çalışan oranı SÖ %14 iken SS %19 olarak tespit edilmiştir. Üniversiteye yönelik bir çalışması olmayan öğrencilerin oranı (%6,5) değişmemiştir.

Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre salgın sürecinde okulların açılması lise son sınıf öğrencilerin %46'sının hedeflerine yönelik çalışmalarında herhangi bir değişime sebep olmamıştır. Bununla birlikte okulların açılması lise son sınıf öğrencilerin %25'inin okul derslerine karşı ilgisini arttırmakta ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmaktadır. Ancak okulların kapanması ve sonrasında açılması lise son sınıf öğrencilerin %29'unu olumsuz etkilemektedir. Olumsuz durum belirten öğrencilerin salgın sürecinde okulun açılmasını "zaman ve verim kaybı, düzenlerinin bozulması ve belirsizlik" oluşturduğunu ifade etmektedir. Bunun temel nedeni salgın sürecinin devam etmesi ve okulların kapanması ile ilgili sürekli bir gündemin oluşması olduğu söylenebilir. Böyle bir süreç öğrencilerin bir kısmını kararsızlık, belirsizlik ve umutsuzluğa sürüklemektedir. Birçok çalışmada, COVID-19 salgın sürecine yönelik kontrol önlemleri nedeniyle çocuklar ve ergenler arasında ruh sağlığında bozulma olduğunu tespit edilmiştir (Samji, ve diğerleri, 2022). Bunların başında ruhsal bozukluklar, duygudurum bozuklukları, kaygı ve travma sonrası stres bozuklukları görülmektedir (Tükel, 2020). Bundan dolayıdır ki sınava hazırlanan öğrencilerin bu olumsuzluklardan asgari düzeyde etkilenmeleri için öğretmenler, sınav sınıflarındaki öğrencilerin sınavlara yeterince hazırlanmalarını sağlamaya yönelik pedagojik stratejiler getirmeli ve bu salgının olumsuz etkilerini kontrol altına alma konusunda hazırlıklı olmalıdır (Sintema, 2020).

Alanyazın bulgularına göre uzaktan eğitim alan öğrencilerin okula devam eden öğrencilerden çok daha fazla öğrenme zorluğu yaşamaktadır. Bu zorlukların başında planlama, motivasyon ve verimli çalışma zorluğu gelmektedir (Sönmez, 2018). Uzaktan eğitim özellikle üniversite sınavına hazırlanan son sınıf öğrencilerinin çalışma disiplinlerinin bozulmasına ve motivasyonlarının düşmesine neden olabilmektedir (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020; Yurdakul, 2020). Ancak bu durumlar sınıf düzeyi ve üniversite sınavına hazırlanan öğrencinin hazırlık süreciyle de doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Çünkü uzun süredir çalışan bir öğrenci son sınıfta çalışmaya başlayan bir öğrenciye göre uzaktan eğitimden çok daha az olumsuz etkilenebilir ve hatta durumu fırsata çevirebilir.

Araştırma bulgularına göre lise son sınıf öğrencilerden %70'i okulca yapılan uzaktan eğitime

katılım sağlarken %36'sı katılım sağlamamaktadır. Çetin, (2022) göre, uzaktan eğitime katılım oranı ülkelerin gelişmiş düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Çünkü gelişmiş ülkelerde uzaktan eğitimden sağlıklı biçimde yararlanma oranı %80-85 iken düşük gelirli ülkelerde bu oran %50'lerde kalmaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim olduğunda eğitime katılım aracı %65'i cep telefonu, %27'si bilgisayarken %7'si herhangi bir ekipmana sahip değildir. Alanyazın araştırmalarına göre uzaktan eğitime katılmak zorunda olan bazı öğrencilerin, donanım eksikliği, internet yoksunluğu ve diğer sorunlar onların çevrimiçi öğrenmelerini olumsuz etkilemektedir. Bu tip öğrencilerin okul başladığı zaman okula ve derslere uyumları ciddi şekilde zedeleneceği düşünülmektedir (Xue, Li, Li ve Shang, 2020). Salgın süreciyle birlikte bazı imkansızlıkların zamanla giderilmeye çalışılması online derslere katılım sağlamak isteyen öğrenciler için büyük bir fırsat olmuştur. Çünkü Sağlam, Ünal ve Kalkan, (2020)'in salgının başlarında yaptığı bir araştırmaya göre son sınıfların online derslere katılım oranı %44 iken yapılan bu araştırmada bu oran %36 olarak bulunmuştur. Aynı şekilde ekipmanı olmadığından derse katılım sağlayamayan öğrenci oranı %37 iken (Karadağ ve Yücel 2020; Sağlam, Ünal ve Kalkan, 2020) bu araştırmada ise bu oran %7 olduğu görülmektedir. Alanyazın verilerininin araştırma verileriyle karşılaştırıldığında salgının başında uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanan paydaşların bu imkansızlıkları zamanla asgari düzeye indirebildiklerini söyleyebiliriz.

Araştırma sonucuna göre lise son sınıf öğrencilerinin ders çalışma destek kaynaklarında SS'inde SÖ'ine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma meydana gelmiştir. Aynı şekilde öğrencilerin ders çalışma sürelerinde de SS'sında SÖ'ye göre anlamlı bir artış meydana gelmiştir. Ancak öğrencilerin sınava yönelik çalışma planlarında ve çalıştıkları alanlarda anlamlı düzeyde bir değişim olmamıştır. Öğrencilerin sınav sürelerindeki artışın temel sebebi sınav yaklaştıkça sınava hazırlık süresinin artıyor olmasıdır. Aynı şekilde sınava hazırlık süresine paralel olarak öğrencilerin sınava hazırlandıkları destek kaynakları da çeşitlendiği söylenebilir.

Son sınıf öğrencilerinin üniversiteye yönelik ders çalışma destek kaynakları kurs veya dersane SÖ %50 oranla en fazlayken, bu oran SS'inde %26'ya düşmüştür. Bu kaynakların yerini salgın sürecinde (SÖ %23 iken SS %42 olan) İnternet, TV, video ...vb almıştır. Herhangi bir destek almayanların oranı ise SÖ %21 ve SS' sında %25'e çıkmıştır. Öğrencilerin çalışma süreleri incelendiğinde dört saat üzeri ders çalışan öğrenci oranı SÖ'sinde %19 iken SS' sında bu oran %31'e çıkmıştır. Üniversite sınavına bir saatten az çalışan öğrenci oranında ise SÖ %25'ten %22'ye düşmüştür. Bu sonuçlar öğrencilerin salgın sürecinde en kolay ulaşılabildikleri kaynaklara yöneldiklerini ve uzaktan eğitim olduğu süreçlerde daha fazla süreyle sınava hazırlandıklarını göstermektedir. Bunun temel nedeni öğrencilerin okula gitmedikleri zamanlarda çalışmak için daha fazla zamanlarının olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Lise son sınıf öğrencilerinin SÖ'sinde planlı ders çalışma alışkanlığı oranı %53 iken bu oran SS'sında %56'ya çıkmıştır. Ancak bu fark anlamlı düzeyde değildir. SÖ ve SS'sında öğrencilerin planlı çalışma alışkanlıklarında genel olarak anlamlı düzeyde herhangi bir farklılık olamamasının temel nedeni araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun planlı çalışma konusundaki var olan düzenlerini salgın sürecinde de değiştirmek istememelerinden dolayı olduğu söylenebilir.

Sınava hazırlanan öğrencilerin çalıştıkları alanlarda salgın öncesine göre salgın sürecinde

kayda değer bir değişiklik yoktur. Üniversiteye yönelik SAY çalışan öğrencilerin oranı SÖ %50 iken SS'ında %51'dir. EA çalışanların oranı SÖ %30 iken SS%23; SÖZ alan SÖ %14 iken SS %19'dur. Diğer taraftan son sınıf öğrencilerinin %7'si ise üniversite sınavına yönelik herhangi bir hazırlık yapmamaktadır. Öğrencilerin çalışma alanları ile ilgili olarak hem 11. sınıftan itibaren seçtikleri alanlarda öğrenim görmeleri hem de alanlar arasındaki keskin geçişlerin kendilerini başarısızlığa götürebileceği düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Araştırma bulgularına göre salgın öncesine göre salgın sürecinde öğrencilerin hedeflerinde kayda değer bir değişim olmamıştır. Aynı şekilde sınava yönelik çalışma alanlarında ve çalışma planlarında anlamlı düzeyde bir değişim olmamıştır. Ancak öğrencilerin ders çalışma destek kaynaklarında salgın sürecinde salgın öncesine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma tespit edilmiştir. Aynı şekilde son sınıf öğrencilerin ders çalışma sürelerinde salgın sürecinde salgın öncesine göre anlamlı bir artış bulunmuştur. Öğrencilerin %70'i uzaktan eğitimlere katılmakta ve %65'inin katılım aracı telefondur. Bu yüzden öğrencilerin çevrimdışı etkinliklere katılması ve kendi kendini keşfederek öğrenmesi zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca salgın süreci yüz yüze öğrenme için mevcut olan ve kullanılan pedagoji, çevrimiçi öğrenme için uygun olmadığını göstermiştir (Pokhrel ve Chhetri, 2021). Bundan dolayı öğretmenlerin ve öğretmen adayların pedagojik becerileri olağanüstü durumlara göre güncellenmesi gerekmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmanın tüm aşamasında iş birliği çerçevesinde araştırmacılar birlikte hareket etmiştir. Dolayısıyla araştırmacıların çalışmaya katkısı eşit orandadır

Çatışma Beyanı

Yazarlar potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Akarçay, G. Ö., Demirezen, S. ve Akhan, N. E. (2013). İlköğretim öğrencilerinin ders çalışma üzerine algıları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 169- 183.
- Anadolu Ajansı, (2020) Salgına karşı dünya hangi önlemleri aldı, Türkiye neler yaptı? <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/salgina-karsi-dunya-hangi-onlemleri-aldi-turkiye-neler-yapti/1811298> adresinden alınmıştır.
- Bacanlı, H. ve Sahinkaya, O. (2011). The adaptation study of academic motivation scale into Turkish. *Elsevier- Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12(1), 562–567.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (17. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çelik, N. ve Türkan, A. (2022). Temel kavramlar. *COVID-19 Pandemi sürecinin eğitim ve eğitim programlarına yansımaları*. Ankara: Iksad Publications.
- Çetin, H. (2022). Pandemi sürecinde teknolojinin eğitime entegrasyonu. N. Çeliköz ve A. Türkan (Ed.) içinde, *COVID-19 Pandemi sürecinin eğitim ve eğitim programlarına yansımaları* (s. 248). Ankara: Iksad Publications.
- Ercan, E. S., Arman, A. R., Emiroğlu, N. İ., Öztop, D. B. ve Yalçın, Ö. (2020). *Covid-19 (korona) virüs salgını sırasında aile, çocuk ve ergenlere yönelik psikososyal ve ruhsal destek rehberi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Erişti, S. D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. A. Kurt (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 1-17). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Espinoza, D. ve Jesus, Z. (2017). *I'm here for a reason: Motivational factors of first-generation latino males to attend college*. Yayınlanmamış doktora tezi. The University of Tennessee, Knoxville-USA.
- García, E. ve Weiss, E. (2020). *COVID-19 and student performance, equity, and U.S. education policy*. Washington. Economic Policy Institute.
- Girgiç, A. A., Alıcı, N. K., Arıcan, H. A., Ersümer, E., Özaksoy, M., Özbay, G. K. ve diğerleri. (2020). *Salgın (Covid-19 sonrası okula uyum kılavuz ve etkinlikler*. Ankara: MEB.
- Güzeller, C. O., Eser, M. T. ve Aksu, G. (2016). Üniversite öğrencilerinin mezun oldukları lise türünün, matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimi üzerindeki etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 223-236.
- Kalkan, A., Bakioğlu, F. ve Toprak, Y. (2020). Akademik özgüven ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim*, 49(225), 319-342.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192.
- Lawal, A. M., Idemudia, E. S. ve Adewale, O. P. (2017). Academic self-confidence effects on test anxiety among Nigerian university students. *Journal of Psychology in Africa*, 27(6), 507-510.
- MEB. (2020). *COVID-19 Salgın hastalık sürecinde psikososyal destek çalışmaları*. Ankara: MEB, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Memiş, A. D. (2007). Ders çalışmaya ilişkin öğrenci görüşleri (İlköğretim 5. sınıf örneği). *Milli Eğitim*, 35(173), 112-124.
- Miranda, D. M., Athanasio, B. S., Oliveira, A. C. ve Simoes-e-Silva, A. C. (2020). How is COVID-19 pandemic impacting mental health of children and adolescents? *Elsevier International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 1-8.
- Öztürk, D. (2019). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin öğrenme stilleri ile matematik dersi akademik başarıları ve ders çalışma alışkanlıkları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Pokhrel, S. ve Chhetri, R. (2021). A literature review on impact of COVID-19 pandemic on teaching and learning. *Higher Education for the Future*, 8(1), 133-141.

- Sağlam, M., Ünal, D. P. ve Kalkan, A. (2020). Covid-19 sürecinde lise öğrencilerinin online derslere erişim durumlarının incelenmesi. R. Işık (Ed.), 4. *International 19 May Innovative Scientific Approaches Congress Proceedings Book* içinde (s. 333-343). Samsun: İksad Global Publishing.
- Samji, H., Wu, J., Ladak, A., Vossen, C., Stewart, E., Dove, N. ve Snell, G. (2022). Review: mental health impacts of the COVID-19 pandemic on children and youth– a systematic review. *Child and Adolescent Mental Health*, 27(2), 173–189.
- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6.
- Slavin, R. E. (2013). *Educational psychology*. (Çev. Yüksel, G.), Ankara: Nobel Akademi.
- Sönmez, H. (2018). Anadolu Üniversitesi açıköğretim sistemindeki öğrencilerin ders çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 171-188.
- Tekin, M. ve Yeşilyurt, Ö. (2017, Eylül). *A study on increasing the productivity of course through poka-yoke and fishbone diagrams*. International Symposium for Production Research'de sunuldu, Vienna..
- Tükel, R. (2020). *Covid-19 pandemi sürecinde ruh sağlığı*. Ankara: Türk Tabipler Birliği
- UN. (2022). United Nations working to mitigate COVID-19 impact on children. <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/united-nations-working-mitigate-covid-19-impact-children> adresinden alınmıştır.
- UNESCO. (2021). One year into COVID: Prioritizing education recovery to avoid a generational catastrophe. <https://en.unesco.org/news/one-year-covid-prioritizing-education-recovery-avoid-generational-catastrophe> adresinden alınmıştır.
- Xue, E., Li, J., Li, T. ve Shang, W. (2020). China's education response to COVID-19: A perspective of policy analysis. *Educational Philosophy and Theory*, 53(9), 1-13.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2011). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri (6. baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 167-176.
- Yiğit, B. ve Kaçire, İ. (2015). Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarının incelenmesine yönelik bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 309-319.
- Yurdakul, S. (2020). Covid-19 günlerinde sınava hazırlanan gençler. <https://www.hurriyet.com.tr/aile/yazarlar/sabri-yurdakul/covid-19-gunlerinde-sinava-hazirlanan-gencler-41515588> adresinden alınmıştır.
- Yurt, E. ve Bozer, E. N. (2015). Akademik motivasyon ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 669-685.